

1) Ὑψοςμα μεταξωτὸν μονόχρωμον με στιλβούσας ἀποχρώσεις ἐνθ' ἄν. 2) Νυμφική ἐσθής κατεσκευασμένη ἐκ τοιούτου ὑφάσματος Σκυρ. β) Ἐπιθετ. *γιαλαμπένιος*, τὸ ὅπ. βλ., Ἄνδρ.: *Ἡ Μαριώ τοῦ Ἀριστείδου με τὸ γιαλαβὶ μεταξωτὸ φουστάνι.*

γιαλάνης ἐπίθ. ἀμάρτ. *γιαλάνης* Λέσβ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *yala n* = ψεύδος.

Γιαλαντζής 1, τὸ ὅπ. βλ.: Ἄσμ.

Ἄιδι σύ, *γιαλάν* δονιῶ, σὲ μένα μὴ παινεῖσι, τόσο τσιρὸ σὶ γλέδισα τσι τώρα μ' ἀπαρνεῖσι.

γιαλαντζής ἐπίθ. Ἡπ. (Δρόβιαν. Κόνιτσ. κ.ά.) Θράκ. (Ἀδριανούπ. Γάν. κ.ά.) Κωνπλ. Μακεδ. (Βόιον Καστορ. κ.ά.) — Λεξ. Μπριγκ. Δημητρ. κ.ά. *γιαλαντζής* Μακεδ. (Γρεβεν.) *γελαντζής* Ἡπ. (Ἰωάνν. κ.ά.) Θάσ. Ἰων. (Βουρλ.) Κωνπλ. Μεγίστ. — Λεξ. Βλαστ. 365 κ.ά. *γελατζής* Ἡπ. (Πωγών.) Κρήτ. Πελοπ. (Λακων. Μάν.) *γελετζής* Ρόδ. *γιλαντζής* Ἡπ. (Ζαγόρ. Κόνιτσ. κ.ά.) Μακεδ. (Κοζ.) *ιλαντζής* Μακεδ. (Σιάτ.) *γιαλατζής* Λήμν. ἄκλ. *γιαλαντζή* Ἀθῆν. Σάμ. — Λεξ. Πρω. Δημητρ. *γελαντζή* Κωνπλ. *γελατζή* Κρήτ. *γιολαντζή* Κωνπλ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *yala n c i* = ψεύστης, ψευδής. Ὁ τύπ. *γελαντζής* κατὰ παρετυμ. πρὸς τὸ *γελῶ* = ἐξαπατῶ.

1) Ψεύστης, ἀπατεὼν Α. Ρουμελ. (Σωζόπ.) Θάσ. Ἰων. (Βουρλ.) Κρήτ. Μεγίστ. Πελοπ. (Λακων. Μάν.) Ρόδ. — Λεξ. Μπριγκ.: Ἄσμ.

Ὁ χάρος εἶναι *γελατζής*, μὰ καὶ πολὺ μαριόλος

ἔς τὸ ἔβα δώνει τὰ κλειδιά, ἔς τὸ ἔβγα δὲ δὰ δώνει Λακων.

Μπρόβαλε ἔς τὸ μεζάρι μου καὶ βάστα κ' ἓνα ρόδο, γιατί πολὺ σ' ἀγάπουνα ἔς τὸ *γελατζή* τὸ γόσμο (μεζάρι = τάφος) Κρήτ.

Πῆτε τους καλορρίζικα, πῆτε τους νὰ γηράσουν, αὐτὸν τὸν-γελετζή ντουγιᾶν καλὰ νὰ τὸμ περάσουν

Ρόδ. β) Πλανόδιος πωλητὴς Θράκ. εἰρων., *Γιαλατζήδες* = οἱ κάτοικοι τῶν Γανοχώρων τῆς Θράκης ὑπὸ τῶν περιοίκων. Λέγονται δὲ οὕτως ἐπειδὴ ἐξαπατοῦν τοὺς ἀγοραστὰς Θράκ. γ) Ἀκλιτ. *γιαλαντζή* ντολμᾶδες = νηστήσιμοι ντολμᾶδες γεμιστοὶ με ρύζι καὶ μαγειρευμένοι με λάδι, κατ' ἀντιδιαστολήν πρὸς τοὺς πραγματικούς, τοὺς ἀληθινούς, οἱ ὅποιοι παρσκευάζονται με κρέας ψιλοκομμένον, κιμῶν πολλὰ. Συνών. *ψευτογιαπράκα*, *ψευτοντολμᾶδες*. 2) Οὐς., ὁ πλανήτης Ζεὺς, ὡς ἐξαπατῶν τοὺς χωρικούς, οἱ ὅποιοι παραπλανώμενοι ἀπὸ τὴν λαμπρότητά του τὸν ἐκλαμβάνουν ὡς τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς, τὴν Ἀφροδίτην Ἡπ. (Δρόβιαν. Ζαγόρ. Ἰωάνν. Κόνιτσ. Πωγών.) Θάσ. Λήμν. Μακεδ. (Βογατσ. Βόιον Καστορ. Σιάτ.) Χάλκ. — Λεξ. Βλαστ. 365 Δημητρ.: Οὐ *γιαλαντζής* ἀπὸν γέλασι τὴ νύχτα τοὺς βλάχ'ς καὶ τοὺς σκηνίτις καὶ σ' κώθ' καν τὰ μισά'ν'χτα καὶ τοὺς ἔπιασαν οἱ κλέφτις. Ἐνόμ'σαν πὼς ἦταν τ' ἄστρον τῆς ἑμῆς Καστορ. || Ἄσμ.

Μὲ γέλασεν ὁ *γελαντζής*, τ' ἄστρο καὶ τὸ φεγγάρι καὶ βγήκα δίπλα ἔς τὰ βουνά, δίπλα ἔς τὰ κορφοβούνια Ἡπ. Συνών. *περιγελαντζής*.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τοὺς τύπ. *Γιαλαντζής* Ἀθῆν. Μακεδ. (Θεσσαλον.), *Γιαλετζής* Μακεδ. (Θεσσαλον.) καὶ ὡς παρωνύμ. ὑπὸ τὸν τύπ. *Γιαλατζής* Θράκ. (Κεσάν.) καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. *Γιαλατζή* τ' *Μάδρα* Μακεδ. (Στεφανιν.) καὶ *Γιαλατζή* Τσεσμέ Μακεδ. (Παλαιοκόμ.)

γιαλάπα ἡ, Ἀθῆν. Ζάκ. — Λεξ. Μπριγκ. *διαλάπα* Παζ.

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. *gi al a p p a* = τὸ φυτὸν Ἰπομοία ἡ φαρμακευτικὴ (*Ipomoea ialapa* ἡ *purga*) καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς καθαρτικὴ ρητίνη.

Τὸ φυτὸν Ἰπομοία ἡ φαρμακευτικὴ (*Ipomoea ialapa* ἡ *purga*), τῆς οἰκογ. τῶν Περιαλλοκαυλωδῶν (*Convolvulaceae*), τῆς τάξ. τῶν Σωληνάνθων (*Tubiflorae*) Παζ. β) Τὸ ἐκ τῆς ρητίνης τοῦ φυτοῦ τούτου παρασκευαζόμενον καθαρτικὸν φάρμακον ἐνθ' ἄν.: *Τὴ διαλάπα σου ἔδωκα, ποὺ δὲ βορεῖς νὰ με ἰδῇς*; Παζ.

γιαλαῖς ὁ, ἀμάρτ. *γιαλ-λαῖς* Κύπρ.

Ἐκ τοῦ οὐς. *γιαλὸς* διὰ τῆς παραγωγ. καταλ. -αῖς, πιθαν. κατ' ἄλλα ὀνόματα ἀνέμων ὡς βοριάς, θρασκιάς, νοτιάς κ.τ.τ.

Ὁ ἐκ τοῦ αἰγιαλοῦ πνέων δροσερὸς ἄνεμος, ὁ μπάτης: *Ἐκατσαν ἔς τὸν-γιαλ-λαῖν τζ' ἐν ἔχουσιν ὄρεξιν νὰ σηκωθοῦσιν.*

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. Ἀθῆν.

γιαλαστοιβή ἡ ἐνιαχ. *γιαλαστ'βή* Σκυρ.

Ἐκ τῶν οὐς. *γιαλὸς* καὶ *ἀστοιβή*.

Τὸ φυτὸν Κιχώριον τὸ ἀκανθῶδες (*Cichorium spinosum*) τῆς οἰκογεν. τῶν Συνθέτων (*Compositae*). Συνών. *ἀλιφόνι*, *ἀλιφόνι* τῆς *περγιαλιᾶς*, *ἀφάνα* τοῦ *γιαλοῦ*, *γιαλαστοιβιά*, *γιαλοσερέδα*, *ραδίκα*, *ραδίκι* *γιαλίτικο*, *ραδικοστοιβάδα*, *ραδίκι* τοῦ *γιαλοῦ*, *σταμναγκάθι*, *σταμνάγκαθο*.

γιαλαστοιβιά ἡ, Ἰμβρ. Τένεδ.

Ἐκ τῶν οὐς. *γιαλὸς* καὶ *ἀστοιβιά*.

Γιαλαστοιβή, τὸ ὅπ. βλ.

γιαλοστοιβίδα ἡ, ἐνιαχ.

Ἐκ τῶν οὐς. *γιαλὸς* καὶ *ἀστοιβίδα*.

Γιαλοστοιβή, τὸ ὅπ. βλ.

γιαλελῆς ἐπίθ. Πελοπ. (Δάρ. Ἀρκαδ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y e l e l i*.

Ὁ ἔχων πολλὰ προτερήματα: *Εἶναι σ' οὐλα του γιαλελῆς*, ἀλλὰ ἔς τὰ γράμματα ἔρχεται λιγούλι βαρύνσκοπος (=καθυστερημένος).

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. Ἀθῆν. Κέρκ. Μακεδ. (Θεσσαλον. Σέρρ.) Πελοπ. (Αἴγ. Καλάμ. Κορών. Μεσσην. Μολ. Πάτρ. Πύργ. Σπάρτ.) Στερελλ. (Θῆβ. Μαρκόπ.) καὶ ὡς παρωνύμ. Πελοπ. (Αἴγ. Καλάμ. Κορών. Πύλ.)

γιαλελί τό, Κρήτ. Κύπρ. Ἰων. (Σμύρν.) *γιαλελί* Ἰων. (Σμύρν.)

Ἐκ τοῦ Ἀραβ. *y a l - e l* = ἄσμα. Ὁ τύπ. *γιαλελί* πιθαν. διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ὁμοιοκαταληξίας.

Ὁ σκοπὸς τοῦ ἄσματος. ἐνθ' ἄν. Ἡ λ. εἰς φρ. καὶ ἐπιφών.: *Τοῦ ἄσματος νὰ πάψῃ, μ' αὐτὸς τὸ γιαλελί του! Τὸ πήραμε γιαλελί!* Κρήτ. Συνών. φρ. *Αὐτὸς ποῦ ν' ἀκούσῃ! τὸ σκοπὸ του - τὸ βιολί του - τὸ χαβᾶ του* || Ἄσμ.

Γιαλέλι, *γιαλελάτσι*, *γιαλέλι*, *γιαλελί*, *ἐφάαν* μας οἱ πόνοι κ' οἱ ἀναστεναγμοὶ Σμύρν.

γιαλελί τό, Ἰμβρ. Κάρπ. Κῶς (Καρδάμ. Πυλ. κ.ά.) Λέρ. Μεγίστ. Σύμ. *γιαλιλί* Λήμν. Σάμ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *yel eli*.

Ἐσωκάρδιον φορούμενον ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ ὑποκαμίσου ὑπὸ τῶν βρακοφόρων νησιωτῶν, μὲ λευκὸν συνήθως χρῶμα ἔχον διάφορα κεντήματα ἐνθ' ἂν.: *Πλοῖός σου τὸ κένδησεν δὲ γιαλελί σ-σον; Καρδάμ. "Ἐνα μ' κρὸ π'λλάζ' π' φουράει 'ς τὰ στήθια τ' ἔνα κόκκ'νον γιαλιλί, αὐτὸς εἶναι οὐ κουβου-γιάννους Σάμ. || "Ἄσμ.*

Τὸ γιαλελί σου ποὺ φορεῖς τὸ κορδοπολεμένο σου κάμνει τὸ κορμάκι σου γλινὸ νῆαι χαδεμένο Πυλ.

Βάρ'τε του τὸ γελέκι του γή τ' ἄξιο γιαλελί του, τὸ κενδήτὸ μανδήλι του ποὺ τοῦ 'χει ἡ καλή του Κῶς. Ἡ λ. καὶ εἰς προικοσύμφωνον τοῦ 1776 ἀπὸ Κάρπ. «Δίω τοῦ υἱοῦ μου γιαλελί ἃ 4» Συνών. *γιαλέκο, ἔσω-κ ἄρ δι.*

γιαλέμα τό, ἐνιαχ. *γιαλ'μα* Εὐβ. (Αἰδηψ.)

Ἐκ τοῦ ρ. *γιαλέυω*.

Ἡ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἀλίευσις ὁστρέων, ἔχινουειδῶν, μαλκοστράκων καὶ μαλακίων: *Πᾶμε σήμερα γιὰ γιαλ'μα;*

γιαλεύω Πόντ. (Οἶν.) κ.ά. *γιαλεύου* Εὐβ. (Ἀγία Ἄνν. Αἰδηψ. κ.ά.) Θεσσ. (Μελιβ. κ.ά.) Ἰμβρ. Λήμν. (Πλάκ. κ.ά.) Μακεδ. (Ἀγίος Νικόλ. κ.ά.) Σκίαθ. Σκόπ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιαλός*.

1) Διημερεύω εἰς τὸν αἰγιαλὸν Πόντ. (Οἶν.): *'Ἀσ' σὸ πρωτ' ὡς τὸ βράδυ γιαλεύει κι ἄσ' σὴ θάλασσαν 'κ' ἐβγαίνει.* 2) Ἀλιεύω παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ὁστρεα, ἔχινουειδῆ, μαλακόστρακα καὶ διάφορα μαλάκια Εὐβ. (Ἀγία Ἄνν. Αἰδηψ. κ.ά.) Θεσσ. (Μελιβ. κ.ά.) Ἰμβρ. Λήμν. Μακεδ. (Ἀγίος Νικόλ. κ.ά.) Σκίαθ. Σκόπ.: *Κατέβιναν κι γιαλίβαν 'ς τ' θάλασσα πιταλούδια, γκουχύλια, ἀχ'νοῦς. Μελιβ. Θὰ πᾶμι αὐριοῦ τοῦ πουργὸ νὰ γιαλέφουμ' Ἰμβρ. "Εχ' καλουσύν' σήμερα. Θὰ πᾶμι νὰ γιαλέφουμι Ἀγίος Νικόλ. Οὐ κόσμους σὰ βᾶν' νὰ γιαλέφ'νι (εἰς βυθισθεῖσαν ἀρχαίαν πόλιν), βρῖσζ'νι κατ' λ'λάδεις, κανάτις κι παλιά φλουριά (λ'λάδες=λουλάδες=πίπες) Λήμν. β) Ἀλιεύω ἰχθῦς εἰς ἀνοικτὴν θάλασσαν Λήμν. (Πλάκ.): *Δέκα πιδιά ἔκανα. Οὐλα γιαλεύ'νι, ψαράδεις βγή-καν. Συνών. ἀλέεω, ψαρεύω.**

γιαλήσιος ἐπίθ. Αἴγιν. Ἀντίπαζ. Ἐρεικ. Ἡπ. (Πάργ. κ.ά.) Κέρκ. Μαθράκ. Παξ. κ.ά. — Α. Μαμμέλ., Θαλασσιν., 13, 120 Σταθμ., 91 *γιαλήθους* Ἀλόνν. Μακεδ. (Κολινδρ. Λιτόχ. Μύρκιν. κ.ά.) Στερελλ. (Ἀράχ. Δεσφ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιαλὸς* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ή-σ ι ο ς. Ἡ λ. καὶ εἰς ἔγγρ. τοῦ 18ου αἰ. ἀπὸ Θεσσ. (Ζαγορ.)

1) Ὁ εἰς τὸν αἰγιαλὸν ἀνήκων ἡ πλησίον αὐτοῦ ζῶν ἡ εὐρισκόμενος ἡ ἐξ αὐτοῦ προερχόμενος Αἴγιν. Ἀλόνν. Μακεδ. (Κολινδρ. Λιτόχ. Μύρκιν. κ.ά.) Στερελλ. (Δεσφ. κ.ά.): *Ψάγια γιαλήσια Αἴγιν. Ἀμμος γιαλήθους Δεσφ. Γιαλήθους ἀγέρας Κολινδρ. Γιαλήθα νουτιὰ αὐτόθι. "Ἀν'ξί τοῦ γιαλήθου παραθύρ' (τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν εὐρισκόμενον) Λιτόχ. Αὐτὰ τὰ ψάγια τὰ λέμι γιαλήθα τσιρνούθα Μύρκιν. Μάξιφι ἔναν τρουβᾶ ἀλάτ' γιαλήθου 'ς τοῦ 'κρουτήρ' (=ἀκρωτήρι) Ἀλόνν. || "Ἄσμ.*

Μπαρμπούνι μου θαλασσινὸ καὶ ψάρι μου γιαλήσιο, ὁποιος μοῦ πῇ νὰ σ' ἀρνηθῶ, τὸ αἶμα του θὰ χύσω Αἴγιν. Ἡ σημ. καὶ εἰς ἔγγρ. τοῦ 18ου αἰ. ἀπὸ Θεσσ. (Ζαγορ.): «Τὰ ψαράκια τὰ γιαλήσια εἰς τὸ τραπέζι νὰ ἔλθουν λαχτα-ρῶν. β) Τὸ θαλάσσιον ζῶον Ὁλοθούριος ὁ ψῶλος (Holothur-*us psolus*), τῆς οἰκογ. τῶν Ἐχινοδέρμων (Echinodermi) Ἀν-

τίπαζ. Ἐρεικ. Ἡπ. (Πάργ. κ.ά.) Κέρκ. Μαθράκ. Παξ. κ.ά.: *'Σ τὸ βάτο τῇ θάλασσας τσοῦ βάρους εἶναι οἱ γιαλήσιοι καὶ βόσκουνε (βάρους = ὑφάλους) Ὁθων. Μάζωνε γιαλή-σιους γιὰ νὰ δολώση τὰ παραγάδια του Ἐρεικ. Οἱ γιαλή-σιοι εἶναι σὰν ἀνθρωπινὸ πρᾶμα μὲ τὸ συμπάθειο (ἀνθρωπινὸ πρᾶμα = ἀνδρικὸν αἰδοῖον) Πάργ. Συνών. βίλλος, βῶτσος, γιαλόπουτσος, θαλασσινὸς, θαλασσόπουτσος, πουτσόγιαλος, ψωλή, ψωλή τῆς θάλασσας, ψωλιόγκος, ψῶλος, ψῶλος τῆς θάλασσας. γ) Ὁ ἐκ τοῦ Γιαλοῦ (τῆς Ἀντικύρας) προερχόμενος Στερελλ. (Ἀράχ. Δεσφ.): *Γιαλήθου σ'τάρ'. Δεσφ. 2) Συνεκδ., ὁ ἀνήκων εἰς τὴν θάλασσαν, ὁ θαλασσινὸς Α. Μαμμέλ., ἐνθ' ἂν.: Τὸ βεργὶ καὶ τὸ καμάκι, βουβοὶ πράκτορες τοῦ θανάτου, σταλτοὶ μέσ' ἀπ' τὴν βάρκα, σταματοῦν τ' ἀκούσιο σταμάτημα λυτρώνοντας τὰ γιαλήσια νυχτόβια ἀπ' τὸ μάργωμα τοῦ φωτὸς Α. Μαμμέλ., Θαλασσιν., 120 Βραχνὸ, λάβρο πουλλὶ τοῦ βράχου ὁ γλᾶρος, φτερου-γίζει ἰχνεύοντας τὰ πέλαα καὶ χυμίζει σὰν κουρσάρος γιαλή-σιος αὐτόθι. 13 "Ἐνα λευκὸ χωριό, μὲ τίς γιαλήσιες του ὁμορφιές καὶ τίς βουνήσιες του χάρες Α. Μαμμέλ., Σταθμ., 91.**

γιαλιά ἡ, Κρήτ. (Ἀποκόρ. Ἀχεντρ. Νεάπ. Σφακ.) *για-λία* Πόντ. (Ὁφ).

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιαλὸς* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ι ἄ. Πβ. Γ. Χατζιδ., Γλωσσολ. Μελέτ., 145 καὶ Ἀθηνᾶ 29 (1917), 201.

1) Τὸ παράλιον μέρος, ἡ παραλία, ἡ ἀκρογιαλιά ἐνθ' ἂν.: *Πλιά ξεστερά 'ναι 'ς τὴν γιαλιά παρὰ 'ς τὸ βουνὸ τὸ χειμῶνα Νεάπ. "Εξώδωκ' ὁθὲ δὴ γιαλιά (ἐφυγε μὲ τὰ πρόβατα πρὸς τὴν παραλίαν) Ἀχεντρ. || Φρ. Ἡ πίσω για-λιά (=ἡ νότια ἀκτὴ τῆς Κρήτης, ἡ παραλία τοῦ Λιβυκοῦ πε-λάγους) || "Ἄσμ.*

Καῖσιν ἀγόρια καὶ γιαλές καὶ Βουβαδοβρασκάδες (ἀγόρια = ὄρη, βουνά: Βουβαδοβρασκάδες = τὰ χωρία Βου-βᾶς καὶ Βρασκάς τῆς ἐπαρχ. Σφακίων) Σφακ.

Καὶ νὰ βρεθοῦν 'ς τὴν μάζωξη τὴ γενικὴ τῇ Κρήτης οὐλα τ' ἀγόρια κ' οἱ γιαλιές κι ὁ γέρο-Ψηλορείτης Κρήτ.

Οἱ Τοῦρκοι καῖσι τὰ χωριά, γιαλιές καὶ πάνω μέρος αὐτόθι. β) Ἡ ἀγορά, ὡς εὐρισκόμενη εἰς τὴν παραλίαν Ὁφ.: *"Επήγαμε 'ς σὴν γιαλιά || "Ἄσμ.*

Κάμα, κάμα καματία, | ἄντρα σ' πάει 'ς σὴν γιαλιά φέρει σε ὄκουλι μαλλία (ὄκουλι = δεμάτιον).

γιαλιάζω Θράκ. (Ἀλμ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιαλός*.

Ἐπὶ αἰγοπροβάτων, *σταλίζω ἢ σταλιάζω*, τὰ ὀπ. βλ.

γιαλιάστρα ἡ Ἡπ. (Παργ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιαλὸς* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ι ἄ-στ ρ α.

Τὸ Κοιλεντερωτὸν θαλάσσιον ζῶον Ἀκαλήφη ἡ κοινὴ ἢ Μέδουσα ἡ ὠτόεσσα (Acalephe communis): *Οἱ γιαλιά-στρες πλένε 'ς τὴν θάλασσα καὶ βγαίνουν μὲ τὸ κῦμα δῶ 'ς τὸν ἄμμο. Συνών. ἀγαλήφα, γιαλομούνα, για-λομούνι, κολλιιάστρα, κολλιτίσιανος, μουνάβρα, μουνάκλα, μουνί, μουνί τῆς θάλασσας, πουτί, σαλούφα, τσουκνίδα, τσοῦχτρα.*

